

Exkursion 30 augusti 2008 till Hjälstaviken med StOF

Ledare: Jacob Rudhe, Rasmus Elleby

Deltagare: Albin Berglund, Anton Castelius, Liam Martin, Leo Rudberg, Peeter Boldt-Christmas, Marcus Teveborg, Rodrigue Bonnevie och Jonas Magnuson

Lokal: Hjälstaviken, Uppland, Sverige

Exkursionstyp: Ungdomsexkursion

I vanlig ordning hade den frekventa ledaren Jacob e-mailat oss ungdomsfågelskådare om denna exkursion. Vi steg upp i ottan, de flesta av oss (inklusive undertecknad) runt femsnåret. Pendeltåget mot Bålsta från T-centralen gick nämligen 06.10. Vi var alla extra villiga att delta, eftersom de sett en rödhalsad gås hela veckan. Vid Spånga gick ledarna ombord på tåget, och vi var närapå fulltaliga. Framme vid Bålsta bytte vi till en buss som går förbi Hjälstå. På vägen såg vi inget särskilt spännande, några skator kanske, men inget särskilt värt att notera. Framme klev vi ur bussen 07.15. Det var ganska kyligt, men ingen vare sig svettades eller frös. Inte ett moln syntes på himlen, trots väderleksrapporter om stora molntäcken föregående kväll. I korta drag var vädret perfekt, helt enkelt.

Exkursionen började galant med några rödvingetrastar flygandes, mestadels i träd vänster om vägen, och ett hus liknande "Villa Villekulla", något de flesta i denna då åtta man stora grupp kommenterade. När vi gått en sisådär hundra meter på bilvägens mycket breda vägren svängde vi åt höger, in mot sjön. Marken var mycket lerig och våt, så de gummibestövlade i gruppen tog täten. Snart kom vi fram till Parnassen, gick utanför skogen (där det var betydligt torrare) och förbi en gammal spång. Trädpiplärka flög upp bland några träd där även entitor fanns. Vi fortsatte efter artande av dessa individer, och kom snart fram till en öppning i något buskliknande, där en rödhake satt (exkursionens enda, som undertecknad tyvärr missade), som strax flög bort. Marken efter genomgången av busken var lerig, och vissa valde att gå några meter upp i skogen för att undvika blöta och gyttjiga skor. Vi som hade stövlar klafsade dock bara på (även om undertecknad av någon anledning undermedvetet undvek de värsta vattenpölarerna).

Snart kom vi till en minispång, bara ett par meter, för att undvika väldigt lerig mark där inte ens de stövelbeklädda ville gå. Några hundra meter senare upptäckte undertecknad att min penna var borta; jag hade dock flera i reserv, vilket var väldigt tursamt, eftersom ingen annan kryssade och antecknade. Inte långt därefter upptäckte vi buskskvättor och en blåhake på staketstolpar cirka 30 meter från stigen. Jag och Rasmus, som tagit täten, såg dock inte blåhaken, åtminstone inte jag, varför vi närmade oss stolparna. De andra stannade och väntade, trots att Rasmus tillät dem att gå i förväg. Efter flera gånger undertecknad missat blåhaken fick Rasmus in den i tuben. En mycket fin fågel var det, som till och med pryder framsidan av den av Lars Johnsson skrivna *Fåglar i Europa med Nordamerika och Mellanöstern*, som tillsammans med *Fågelguiden* är de mest framgångsrika idag inom skådar-Sverige. Nåväl, gruppen fortsatte.

Vid en dunge fick Rasmus syn på grå flugsnappare, och undertecknad försökte få syn på dem. Medan vi gått till denna plats hade hela tiden mindre gåsflockar flugit över himlen, vilka vi naturligtvis spanat av så gott vi kunde i jakt på rödhalsade gåsen. Nåväl, grå flugsnappare kan delvis artas på dess typiska in- och utflygningar ur buskar och träd; den flyger ut, hovrar i luften och sedan snabbt tillbaka, allt under en mycket kort tid, berättade Rasmus. En annan art, som möjligtvis var trädpiplärka (undertecknad minns inte i skrivande stund), syntes det flera av, hela tiden. Plötsligt började gåskacket, detta ljud som Peeter tycker är det finaste i fågelvärlden och som även undertecknad börjat gilla, evolvera. Kacka-kack, kackekackkackkackkack, himlen ljöd av dem. Borta över trädtopparna, till vänster, det

vill säga inte mot sjön, såg vi dem komma. Flocken var enorm. De flög över oss, flera arter gås. Det var en mycket häftig upplevelse, och den enda hittills i sådant slag som undertecknad upplevt. När flocken dragit förbi återgick jag och Rasmus till de grå flugsnapparna. De andra ropade ut att det var en rovfågel, men det var en bi- eller ormvråk (minns inte), och sådana hade vi sett flera av redan på exkursionen. Återigen återgick vi till grå flug. Till slut fick jag syn på den, vid toppen/mittersta delen av en lärk.

Vi gav oss av, eftersom vi ville hinna till tornet så fort som möjligt, utfall att den rödhalsade skulle försvinna. Vi gick förbi några kor och såg två brushanar flyga, samt observerade flera gulärlor, men inget annat av särskild vikt inträffade innan vi kom till grusgången till tornet klockan halv nio. Den har tydligen restaurerats nyligen, och det var väldigt fint. Det stod några kor där, men ingen gick till anfall (Rasmus hade varnat för den speciella Hjälstarasen som går emot en om de inte upptäckt en när man är nära ☺). Det hade blivit något fler moln, men fortfarande bra väder, fast motljus från tornet rakt ut. Några skådare stod på grusgången och hade kikarna/kamerorna riktade till höger, om man såg tornet rakt fram. Det var ganska många gäss redan då. Marcus Teveborg stod ganska nära tornet, och vi sprang fram. Av allt att döma såg de på den rödhalsade i detta nu. Och mycket riktigt, när vi kollade i Marcus tub såg vi den. Den sågs perfekt och var extremt vacker. För dem som sett den förut, de flesta deltagande, var det kanske inte lika häftigt, men personligen är det en av de finaste fåglar jag sett. Det var inget motljus åt det hållet, och den var inte svår att upptäcka (den hade redan upptäckts, men som bekant kan det vara svårt att hitta en fågel även om man får en tub uppställd framför sig med rätt tubkikarfält inställt). Vi gick upp till tornet efter en ordentlig titt på den snygga fågel som inte stod särskilt långt bort, och såg flera arter; de första var snatterand, skedand och större strandpipare. De flesta vadare stod på den avlånga ön rakt ut, klockan 12. Rodrigue Bonnevie mötte också oss i tornet.

Lite senare sågs även småsnäppa, och vi hade en osäker kustsnäppa. Andra intressanta arter vi såg från tornet var stripgåås och korsning mellan vitkindad gåås och fjällgåås. Vår matsäck förtärdes mestadels i tornet. Några var där nere, och andra uppe. Vi såg även en dvärgkanadagås, första gången 10.22, men det krävdes mycket slit innan alla i gruppen observerat den. Den var mycket svår att upptäcka, där den gömde sig mellan vitkindade gäss. Förvirringen var stor angående huruvida den var en ras eller egen art, spontan eller icke-spontan. En vänlig skådare med kamouflerad superkameratubkikare hävdade att det definitivt blivit en egen art, trots att Svalan inte uppdaterat än utan fortfarande låter en rapportera ”Kandagås, rasen minima”. Rasmus ansåg däremot att det var mycket tveksamt huruvida vi kunde räkna den som ett riktigt (art)kryss eller inte. ”Kandagås, rasen minima” är hursomhelst kraftigt rödfärgad på Dagens fågel, så det är en ovanlighet, spontan eller inte, art eller inte.

Kl. 09.40 såg vi fyra ormvråkar över tornet, en mäktig syn. Titt som tätt kom det nya gäss, trots att inga fler flög över oss. Även en råka sågs, samt grönbena, bläsand och storspov, och någon hade enkelbeckasin. En flock flygande storskarvar sågs också. Några i gruppen utbytte mobilnummer. Till slut lämnade vi tornet, efter en allra sista titt på den rödhalsade gåsen. Vi gav oss iväg till Kokullen, och mötte några fler kor på vägen. Vi såg inget särskilt vid Kokullen, utöver 10 tranor, och märkte att klockan var 13.00. Bussen skulle gå 13.40, och nästa kom 15.40. Därför gav vi oss iväg tillbaka, men några gick till parkeringen för att åka bil hem. Vi observerade skäggdopping (en av oss), sånglärka och törnskata. På vägen tillbaka hade vi inget särskilt i fågelväg; dock såg vi en snok i pannassenskögen, och när vi stötte i stubbåkern efter att ha vinkat av en av oss vid pannassensparkeringen upptäcktes en huggorm. Vi gick en annan väg, över bilvägen och började vandra på vägrenen. Det var cirka 10 minuter kvar tills bussen skulle komma. Vi hann med ett par minuters marginal, och Rasmus frågade efter att vi gått igenom krysslistan ifall undertecknad ville skriva denna exkursionsrapport. Jag tackade ja, och detta är alltså resultatet. Undertecknad åkte inte hem med pendeltåget efter bussen, utan till Ågesta för att

leta efter videsparv (de i gruppen som har BMS hade fått ett larm om den 11.00; dock hade det senare kommit ett larm om en kungsfiskare, andrahandsuppgift, med kommentaren att videsparv vid Ågesta eftersökts en timme utan resultat). Tyvärr observerade jag inte videsparv.

Artlista

Artlistan är skriven i den vanliga indelningen, enligt Nya Sverigelistan, den krysslista som användes. Alla har inte sett alla arterna (undertecknad hade 51 arter exklusive de "osäkra" men varje art har åtminstone någon deltagare i exkursionen som observerat den. "Osäkra" fåglar (det vill säga icke spontana, raser, hybrider och fåglar vi inte vet huruvida det är art eller ras) skrivs sist efter listan.

1. Sädgås
2. Fjällgås
3. Grågås
4. Kanadagås
5. Vitkindad gås
6. Rödhalsad gås
7. Bläsand
8. Snatterand
9. Kricka
10. Gräsand
11. Skedand
12. Skäggdopping
13. Storskarv
14. Bivråk
15. Brun kärrhök
16. Ormvråk
17. Fiskgjuse
18. Sothöna
19. Trana
20. Större strandpipare
21. Ljungpipare
22. Tofsvipa
23. Småsnäppa
24. Kärrsnäppa
25. Brushane
26. Storspov
27. Rödbena
28. Grönbena
29. Enkelbeckasin
30. Skrattnås
31. Fisknås
32. Skogsduva
33. Ringduva
34. Gröngöling
35. Spillkråka
36. Större hackspett
37. Sånglärka
38. Ladusvala

39. Hussvala
40. Trädpiplärka
41. Ängspiplärka
42. Gulärta
43. Sädesärta
44. Rödhake
45. Blåhake
46. Buskskvätta
47. Rödvingetrast
48. Björktrast
49. Sävsångare
50. Lövsångare
51. Grå flugsnappare
52. Entita
53. Blåmes
54. Talgoxe
55. Nötväcka
56. Trädkrypare
57. Törnskata
58. Nötskrika
59. Skata
60. Kaja
61. Kråka
62. Korp
63. Stare
64. Pilfink
65. Bofink
66. Grönfink
67. Steglits
68. Gulsparv
69. Sävsparv

De ”osäkra” (se ovan för definition) var:

- Vitkindad gås x fjällgås
- Stripgås
- Dvärgkanadagås

Sammanfattning

Ungdomsexkursionen som var vid Hjälstaviken i Uppland pågick mellan 07.15 och 12.40. Mest intressanta/ovanliga arter var rödhalsad gås, dvärgkanadagås, fjällgås, blåhake och grå flugsnappare. Grågässen ska ha räknats till 24000, sädgässen och vitkindade gässen till ett par tusen vardera. Några av deltagarna fick livskryss, och många, om inte alla, fick årskryss. Totalt observerades 69 arter, och tre ”osäkra” arter.

Vid pennan, eller rättare sagt tangentbordet, Leo Rudberg, 30 augusti 2008,
på uppdrag av Rasmus Elleby.